

Remissvar till "En rymdstrategi för nytta och tillväxt"

Swedish Aerospace Industries (SAI) är branschföreningen för den svenska civila flyg- och rymdindustrin. Inom rymdsegmentet företräder SAI de ledande aktörerna inom den svenska industrin.

Nedan följer SAI:s synpunkter på rymdutredningen, SOU 2015:14 dess betänkande "En rymdstrategi för nytta och tillväxt".

En svensk rymdstrategi behövs, liksom ökade satsningar

SAI välkomnar utredningens betänkande och ser detta som ett viktigt steg i processen att ta fram en svensk rymdstrategi. Rymdverksamheten berör ett stort antal fack- och politikområden och detta bör även återspeglas i en samlad rymdstrategi. SAI förespråkar en bred och långsiktig rymdstrategi förankrad i Sveriges riksdag och en tydlig samordnande funktion inom regeringskansliet för rymdfrågor för att genomföra och följa upp strategin, och även regelbundet, exempelvis årsvis, åiterrapportera detta arbete. Utredningens ansats, för ökad samhällsnytta och stärkt industriell konkurrenskraft, ställer vi oss bakom. Däremot delar SAI ej alla delar av utredningens analys och slutsatser. I detta remissvar delger vi de punkter vi anser bör beaktas för ärendets fortsatta beredning.

En rymdstrategi behövs

En enhetlig, långsiktig och samlad rymdstrategi är viktig för att svensk rymdindustri skall kunna hävda sig på en allt mer viktig global marknad där utveckling och komplexitet ökar i snabb takt till följd av såväl teknikutveckling som nya samarbeten. Den svenska rymdindustrin har idag en stark internationell prägel med en hög exportandel. En svensk rymdstrategi kan ytterligare bidra till den svenska industrins utveckling och konkurrenskraft och stärka svensk export, innovation och konkurrenskraft.

Ytterligare satsningar krävs

En viktig begränsning för utredningen är att den enligt direktiven skall föreslå åtgärder inom de ekonomiska ramar som har beslutats för rymdverksamheten. SAI anser att dagens nivåer är för låga. Svenska staten satsar cirka 1,7 miljarder¹ kronor varje år på rymdverksamhet vilket motsvarar knappt 0,3 promille av BNP. Samtidigt bidrar rymdverksamheten starkt till ökad produktivitet och spridningseffekter till andra sektorer. Denna ambitionsnivå placerar Sverige lågt jämfört med många andra länder, både i EU och i t.ex. USA och Asien. På en internationell marknad med allt fler aktörer och en stor konkurrens är det offentliga engagemanget viktigt för industrins konkurrenskraft.

Vi föreslår därför att det offentliga anslaget till rymdverksamhet i Sverige stärks. Ett lämpligt första steg för detta är att öka rymdanslagen till en genomsnittlig europeisk nivå per capita.

Fokus på rymdindustrin saknas

Utredningens betänkande lägger stort fokus på potentialen för nedströms tillämpningar och tjänster. Det är positivt att utredningen påvisar den stora samhällsnytta som rymdtekniken möjliggör, med tillämpningar i en rad olika branscher och sektorer. Det så kallade rymdsegmentet i form av t.ex. satelliter, nyttolaster, bärraketer och markstationer med tillhörande tjänster är en förutsättning för de nedströms tillämpningarna. Det är ett område med en tillverkande och teknikutvecklande industri

¹ Att notera: I denna summa ingår även EU-avgift samt anslag för SMHI m.fl.

som har växt fram i Sverige under lång tid och är den främsta svenska styrkepositionen idag. Rymdindustrin är därmed en strategisk tillgång och en förutsättning för att kunna ta fram nya produkter och tjänster. Denna aspekt borde bejakas tydligare. Liksom utredningen konstaterar, har svensk rymdindustri en stark internationell konkurrenskraft. Detta är en styrka som en svensk rymdstrategi bör ta tillvara och utveckla.

Rymdstyrelsen uppdrag anser vi framförallt ska fokuseras utvecklingen ”uppströms”. Andra aktörer, såsom Vinnova och EU:s program Horisont 2020, anser vi vara bättre lämpade på att ge stöd för utveckling inom branscher (exempelvis it, transport, miljöteknik, e-hälsa m.m.) som utnyttjar rymdens tjänster ”nedströms”.

Rymdindustrin är av strategisk betydelse

SAI anser att rymdindustrins strategiska betydelse för innovation, konkurrenskraft och tillväxt kunnat belysas tydligare. Utredningen lägger stort fokus på att beskriva faciliteter med betoning på rymdforskningen, men missar att beskriva den strategiska betydelse som industrin bidrar med nationellt genom att möjliggöra det som är grundläggande – generering av data från rymden. Dessutom representerar den en industri belägen i olika delar av Sverige.

Industrinära forskning behövs

SAI vill uppmärksamma behovet av industrinära teknisk forskning för innovation, där Nationellt rymdtekniskt forskningsprogram (NRF) är ett exempel på ett viktigt verktyg för samverkan mellan industri och akademi. Den industrinära forskningen har möjlighet att vara teknikbryggan mellan akademisk och tillämpad forskning med spridning till industriella nätverk om rätt förutsättningar skapas.

Konkurrenskraftiga företagsvillkor

För att svensk rymdindustri ska kunna behålla och stärka sin konkurrenskraft är det viktigt att villkoren för att driva och utveckla en högteknologisk industri i Sverige är konkurrenskraftiga ur ett internationellt perspektiv. Detta handlar om flera aspekter, såsom allmänna företagsvillkor, tillgång till kompetens samt goda förutsättningar för innovation och teknikutveckling.

Rymdturism

SAI har inte några invändningar mot att en eventuell översyn av Rymdlagen även omfattar legala förutsättningar för rymdturism. I sammanhanget vill vi dock påpeka att även om rymdturism kan förefalla intressant och spännande, vänder den sig till endast ett fåtal människor. Denna verksamhet bör därför bedrivas på helt kommersiella grunder och inte finansieras av de begränsade offentliga medel som annars skulle komma alla medborgare till gagn i form av nytta inom kommunikation, jordobservation, navigering, försvar samt miljö-, klimat- och rymdforskning.

Främja kvinnors och ungdomars engagemang

Detta är en viktig fråga och kan åstadkommas genom att bygga vidare på de satsningar som industrin redan gör såsom *Introduce a girl to engineering*, *Tekniksprånget* och liknande. Samordning över branscher kan ge mer uppmärksamhet, liksom att industri och universitet uppträder tillsammans med offentliga initiativ. Inte minst rymdverksamheten har en stor synlighet och potential att nå ut bland unga.

Vi föreslår därför riktade insatser för att främja intresset för teknik- och naturvetenskap hos ungdomar och kvinnor. Bland andra bör Vinnova och Rymdstyrelsen ges en roll i detta arbete i samarbete med näringslivet och andra organisationer.

Rymdstyrelsens roll

Utredningen föreslår en förstärkt Rymdstyrelse. SAI är positiva till ett utökat ansvar för Rymdstyrelsen och en samordnande expertroll för denna myndighet i rymdfrågorna. Samtidigt bör Rymdstyrelsens arbete stärkas inom frågor kring innovation-, teknik och tjänsteutveckling och en särskild exportstödande funktion hos myndigheten bör inrättas. Det är dock vår uppfattning att utökade förvaltningskostnader inte kan finansieras genom minskning av verksamhetsanslagen utan att detta får negativa effekter för svensk rymdverksamhet.